

Theater Lakon in Indonesië zomer 2009

In Juli 2009 bezochten wij Jet Smeets en Ista Putranto Solo en Yogyakarta. Daar gaven we enkele poppentheaterworkshops. Waaronder een vierdaagse workshop voor jongeren en volwassenen -spelers van verschillende theatergroepen uit Midden-Java- en een workshop voor kinderen van 6 tot en met 14 jaar, in een arme wijk in de stad Delanggu.

Belang van de workshops

Het geven van de workshops was meer dan de moeite waard. Het animo om mee te doen was verrassend groot, zo was de workshop binnen 2 uur na de oproep via sms overvol. Zoals ook op andere plekken in de wereld willen kunstenaars in Indonesië zich graag ontwikkelen en nieuwe dingen uitproberen. Maar daar is over het algemeen geld voor nodig. Daarom waren deze workshops, die zonder prijskaartje werden aangeboden, een grote verrassing voor de deelnemers die van heinde en ver naar ons toe kwamen.

De workshop voor volwassenen

Het materiaal was voornamelijk westers poppentheater. We hebben anderhalve dag besteed aan het maken van grote en kleine poppen die gebaseerd zijn op verschillende Nederlandse poppentheatertechnieken. Er waren bepoppen, handpoppen en stokpoppen zoals Jan Klaassen. Vervolgens werd een aantal dagen gewerkt aan het oefenen met de basistechnieken. Ook de avonden werden benut. De laatste dag werd gebruikt om de presentatie in elkaar te zetten.

De deelnemers konden goed uit de voeten met het materiaal en het plezier in het werk was overweldigend. Dingen die ons verrasten waren de vrijheid waarmee de deelnemers hun stem durfden in te zetten, heel vrij en expressief en het doorwerken van de deelnemers tot diep in de nacht. Het werken met poppen heeft zeker een groot deel van de deelnemers de ogen geopend voor een nieuwe manier van theatermaken. Een aantal van de spelers had direct ideeën om de opgedane vaardigheid in hun eigen theaterpraktijk te gebruiken. Veel van de spelers hebben zich bij voorbaat al opgegeven, mochten we volgend jaar weer een workshop geven.

Het belangrijkste dat uit de evaluatie met de toeschouwers naar voren kwam, is: "...dat dit een hele goede manier is om kinderen te bereiken en dat is heel belangrijk in deze tijd, er moeten veel meer alternatieven zijn voor de televisie", zo zei Dwi Ha, leerkracht van een middelbare school. Ook gaf zij aan hoe weinig theater er eigenlijk is voor kinderen. Ook Joko Bibit Santoso, zakelijk leider van Theater Ruang, beaamde dit: "kinderen gaan altijd mee met volwassenen, ook als ze er helemaal niets van kunnen volgen, kunnen ze er

toch wel plezier aan beleven, maar het is nooit precies voor hen bedoeld. Met deze vorm van poppentheater kunnen theatermakers in Indonesië nieuwe dingen uitproberen die specifiek voor kinderen bedoeld zijn."

Aangezien er weinig theater, dans of muziek is voor kinderen, zijn er ook weinig manieren om kinderen op speelse wijze een bepaalde boodschap door te geven, behalve tijdens de uren in de schoolbanken. Wij zijn er van overtuigd dat daar een grote kans ligt om bewustzijn over het milieu en over sociale kwesties te vergroten. Vooral mensen die werken met kinderen hebben aangegeven op zoek te zijn naar theater en vormen van kunst gericht op kinderen.

De workshop voor kinderen

De workshop voor kinderen in Delanggu had voornamelijk het doel om de kinderen met theater in aanraking te brengen. De wijk waar we terechtkwamen is een plek waar kinderen heel weinig impulsen krijgen, weinig culturele activiteiten tegenkomen. Daarom had Theater Ruang al enige weken met zekere regelmaat theaterlessen gegeven aan deze kinderen, lessen met de basistechnieken van theater. Deze lessen en de workshop die wij zelf konden bieden, hebben tot doel de kinderen zelfvertrouwen te geven en ze te leren zich te presenteren voor anderen. Het is heel leuk om te zien hoe kinderen

doorkrijgen dat het spelen voor publiek anders is dan het spelen met elkaar, op het plein. En om te zien hoe verrast ze zijn, wanneer wat zij doen waardering van het publiek of een enorm lachsalvo te weeg brengt. Dat is altijd al leuk, maar wanneer het een kind betreft dat niets heeft en dat weinig van zichzelf kan laten zien, is dit fantastisch.

De uitwisseling

Ruang

Tijdens het verblijf in Solo en de bezoeken aan Yogyakarta is duidelijk geworden dat er geen gebrek zal zijn aan speelplekken voor Apejong! volgend jaar. Maar het was met name leuk om te merken dat er andere groepen of theatermakers zijn die een samenwerking met Lakon wel zien zitten. Theater Ruang heeft aangegeven dat zij naast het ontvangen van onze voorstelling in hun theater ook erg graag een kleine presentatie samen wil maken, waarin verschillende theatertechnieken van Nederland en Indonesië kunnen worden gecombineerd. Bovendien is ons gevraagd door Ririp Novianto-vrouw van een lid van Theater Ruang- om een voorstelling te spelen of workshop te verzorgen in Pati. Hier staat het weeshuis waar zij als lerares werkt. De kinderen die hier wonen komen nog minder in aanraking met culturele activiteiten dan kinderen in reguliere leefomstandigheden. Theater Ruang heeft al aangegeven samen te willen gaan en hier zelf ook een workshop aan te willen koppelen of de workshop samen uit te willen voeren.

Papermoon

In Yogyakarta bevindt zich een van de weinige moderne poppentheatergezelschappen van Java, genaamd Papermoon. Zij werken met grote poppen waarvan in sommige gevallen de mond kan worden gemanipuleerd, zoals Lakon dat ook doet. Aangezien ze nagenoeg alleen zijn in hun onderzoek naar poppenspel, zijn zij uitermate geïnteresseerd in een samenwerking met Lakon. Wij vinden het op onze beurt interessant om te zien hoe zij werken. Zij hebben in hun poppentheaterstijl geen eeuwenlange traditie achter zich, waardoor een bepaalde vrijheid ontstaat. Het plan bestaat om tijdens de tournee van 2010 samen workshops te verzorgen en eventueel een voorstelling van Papermoon aan die van Lakon te plakken. Een voorstelling die ook over Orang-oetans, het regenwoud of straatkinderen kan gaan. Als een dubbelvoorstelling, zogezegd.

Kalimantan

Verder is contact gelegd met Irwanto, een cameraman die momenteel werkt bij de afdeling toerisme van de plaatselijke overheid in Oost-Kalimantan. Irwanto heeft

Lakon uitgenodigd naar Kalimantan te komen, om daar te spelen, waarbij hij de financiële ondersteuning wil regelen.

Het thema van de apen

Mensen in Indonesië zijn zich bewust van het feit dat het regenwoud- het mooiste dat ze hebben- in gevaar is. Ze weten dat orang-oetans en andere dieren worden bedreigd. Maar hoé schrijnend het is, is wellicht moeilijk te zien wanneer je met dier- en milieuvriendelijk werk juist een broodnodige aanvulling op je schamele inkomen kunt binnen slepen. Veel aspecten van dierenmishandeling of schadelijk gedrag worden niet eens gezien, omdat ze tot het straatbeeld behoren, of in eeuwenoude tradities geworteld zijn. Zo was het eerste dat we zagen we bij aankomst in Yogya -alsof de duvel er mee speelt- een kleine, grijze aap in leren pak. Aan een ketting. Op een 40 centimeter grote Harley Davidson. Omringd door wel 400 mensen durfde ik geen foto te maken. Bang dat mijn fotograferen ook als interesse zou worden gezien. Maar echt veel effect had het boos kijken, waar ik toe overging, helaas ook niet. Machteloos liepen we door. Curieus vonden we wel de vanzelfsprekendheid waarmee de vriendin waarmee we reisden zei: “Tja, maar voor die kleine apen vind ik het niet zo erg, want die zijn vervelend, die pakken eten af, of stelen soms kleren.” Mijn argument dat die apen dat doen omdat ze door gebrek aan ruimte noodgedwongen dicht bij de steden komen, werd wel ontvangen, maar was niet echt overtuigend. Hoewel veel mensen over orang-oetans anders denken is er duidelijk nog veel te doen...Ook is het belang van een discussie na de voorstelling haarfijn duidelijk geworden.

